

Odborné usmernenie hlavného hygienika Slovenskej republiky, ktorým sa upravuje postup pri vyhlasovaní celoplošnej deratizácie

Dátum: 17. 12. 2024

Číslo: ÚVZSR/OI/12620/2024

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v súlade s § 5 ods. 4 písm. j) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“) vydáva pre regionálne úrady verejného zdravotníctva (ďalej len „RÚVZ“) vo veci vyhlasovania jarnej a jesennej celoplošnej deratizácie nasledovné odborné usmernenie.

Čl. I

Účel a význam odborného usmernenia

1. Účelom odborného usmernenia je upraviť jednotný postup RÚVZ pri vyhlasovaní jarnej a jesennej celoplošnej deratizácie.
2. Deratizáciu je potrebné vykonávať z dôvodu, aby nedošlo k premnoženiu myšovitých živočíšnych škodcov v objektoch ľudských sídiel, ako aj v priľahlých vonkajších priestoroch. Premnožení živočíšni škodcovia môžu spôsobiť škody na budovách a majetku, znehodnotiť/kontaminovať potraviny, vodu, zásoby zrnín a ďalších komodít. Považujú sa aj za významných prenášačov pôvodcov rôznych prenosných ochorení u ľudí a zvierat a z tohto dôvodu môžu byť príčinou ohrozenia verejného zdravia. Medzi ochorenia, ktoré môžu infikované hlodavce prenášať na človeka, patrí leptospiroza, hantavírusové ochorenie, listerióza, besnota, lymfocytárna choriomeningitída a ďalšie. Podľa typu ochorenia sa osoby môžu nakaziť pri kontakte s trusom, vdýchnutím kontaminovaných výlučkov, konzumáciou kontaminovanej vody alebo kontaminovaných potravín alebo sa nakaziť priamo po pohryznutí infikovaným hlodavcom.
3. Škodlivé hlodavce disponujú vysokým rozmnožovacím potenciálom. Ak majú dobré podmienky (vhodný priestor, úkryt, zdroj potravy a podobne), dochádza k ich premnoženiu v objektoch ľudských sídiel ako aj v priľahlých vonkajších priestoroch. V záujme predísť tomuto stavu, a tým dosiahnuť minimalizáciu epidemiologického rizika v oblasti verejného zdravia, je potrebné pravidelne vykonávať reguláciu živočíšnych škodcov.
4. Objekty, v ktorých sa bude vykonávať deratizácia, musia byť aj fyzicky upratané, zbavené odpadu a nečistôt, nakoľko znečistené a zanedbané prostredie prospieva životu a množeniu živočíšnych škodcov.

5. Termín vykonania deratizácie sa stanovuje podľa znalostí o reprodukčnom cykle živočíšnych škodcov minimálne v jarných a jesenných mesiacoch. Deratizáciu je možné vykonávať aj mimo určených termínov celoplošnej deratizácie, ak je zaznamenaný zvýšený výskyt živočíšnych škodcov alebo výskyt živočíšnych škodcov v priestoroch, kde sa vyskytovať nesmú.
6. Regulácia živočíšnych škodcov, ktorú zabezpečujú obce, fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby a fyzické osoby-občania je jedným z opatrení na predchádzanie vzniku a šíreniu prenosných ochorení.

Čl. II Základné pojmy

1. **Deratizácia** je cielené hubenie epidemiologicky významných alebo škodlivých myšovitých hlodavcov a iných hlodavcov a udržanie ich stavu na prahu škodlivosti.
2. **Epidemiologický dohľad** je priebežný systematický zber, analýza, interpretácia a šírenie údajov o ochoreniach vrátane epidemiologických štúdií o rizikových faktoroch a spôsoboch vzniku, šírenia a výskytu ochorení v čase a priestore s cieľom prijať príslušné opatrenia.¹⁾
3. **Synantropné myšovité hlodavce** sú druhy škodlivých hlodavcov, ktoré sa prispôbili životu v blízkosti ľudských obydľí. Patria sem myši, potkany a iné hlodavce, ktoré sa často vyskytujú aj v mestskom prostredí. Považujú sa za významných prenášačov pôvodcov rôznych prenosných ochorení u ľudí aj zvierat.

Čl. III Subjekty oprávnené zabezpečiť celoplošnú deratizáciu

1. **Obce**
 - 1.1. Obce ako právnické osoby podľa § 52 ods. 1 písmeno j) zákona č. 355/2007 Z. z. sú povinné zabezpečiť na zamedzenie vzniku, šíreniu a na obmedzenie výskytu prenosných ochorení deratizáciu na verejných priestranstvách a v objektoch v správe alebo majetku obce.
 - 1.2. Podľa § 4 ods. 3 písm. h) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení obec pri výkone samosprávy najmä utvára a chráni zdravé podmienky a zdravý spôsob života a práce obyvateľov obce, chráni životné prostredie, ako aj utvára podmienky na zabezpečovanie

¹⁾ § 2 písm. o) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

zdravotnej starostlivosti, na vzdelávanie, kultúru, osvetovú činnosť, záujmovú umeleckú činnosť, telesnú kultúru a šport.

2. Fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby

- 2.1. Podľa § 52 ods. 1 písm. j) zákona č. 355/2007 Z. z. sú fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby povinné zabezpečiť na zamedzenie vzniku, šíreniu a na obmedzenie výskytu prenosných ochorení deratizáciu.
- 2.2. Fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby sú povinné zabezpečiť deratizáciu v areáloch, objektoch a prevádzkach určených na podnikanie a bývanie, v bytových a polyfunkčných domoch, administratívnych budovách, v suterénnych a pivničných priestoroch objektov, vrátane objektov a prevádzok predškolských, školských, zdravotníckych, športovo-rekreačných, telovýchovných a kultúrnych zariadení, zariadení spoločného stravovania, zariadení sociálnych služieb, v areáloch, objektoch a prevádzkach živočíšnej prvovýroby, rastlinnej prvovýroby, inej potravinárskej výroby a v potravinárskych prevádzkach, v kanalizačných a kolektorových rozvodoch, v skladoch, na skládkach odpadov, atď.
- 2.3. Týmto nie sú dotknuté povinnosti prevádzkovateľov potravinárskych podnikov podľa osobitných predpisov.²⁾
- 2.4. Fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby zabezpečujú deratizáciu prostredníctvom odborne spôsobilých osôb s odbornou spôsobilosťou na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie, ktoré deratizáciu vykonávajú ako profesionálnu činnosť.³⁾ Odborne spôsobilé osoby pri svojej práci používajú biocídne prípravky na profesionálne použitie zapísané do registra biocídnych výrobkov sprístupnených na trhu v Slovenskej republike.

3. Fyzické osoby-občania

- 3.1 V zmysle § 51 ods. 1 písm. a) zákona č. 355/2007 Z. z. sú fyzické osoby povinné plniť opatrenia na predchádzanie ochoreniam a v nadväznosti na § 12 ods. 2 písm. e) zabezpečiť na zamedzenie vzniku, šíreniu a na obmedzenie výskytu prenosných ochorení dezinfekciu a reguláciu živočíšnych škodcov.

²⁾ Napríklad zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov, nariadenie (ES) č. 853/2004 Európskeho parlamentu a Rady z 29. apríla 2004 o hygiene potravín v platnom znení.

³⁾ § 15 ods. 3 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- 3.2 Fyzické osoby-občania vykonávajú deratizáciu na pozemkoch a v objektoch využívaných na chov hospodárskych zvierat a v objektoch určených na bývanie.
V prípade výskytu škodlivých hlodavcov fyzické osoby-občania vykonávajú deratizáciu v pivničných a prízemných priestoroch rodinných domov a na príľahlom pozemku.
- 3.3 Fyzické osoby-občania môžu deratizáciu vykonať aj svojpomocne v obchodnej sieti dostupnými biocídnymi prípravkami v malospotrebitel'ských baleniach, ktoré sú určené a schválené na predmetný účel. Ministerstvo hospodárstva zriaďuje a vedie na svojom webovom sídle register biocídnych výrobkov sprístupnených na trhu v Slovenskej republike.⁴⁾

Čl. IV

Povinnosti fyzických osôb-podnikateľov a právnických osôb, ktoré vykonávajú dezinfekciu a reguláciu živočíšnych škodcov ako profesionálnu činnosť

Fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby, ktoré vykonávajú dezinfekciu a reguláciu živočíšnych škodcov ako profesionálnu činnosť, sú podľa § 52 ods. 4 zákona č. 355/2007 Z. z. povinné

- a) používať pri svojej činnosti len prípravky určené na daný účel,
- b) kontrolovať účinnosť a efektívnosť vykonanej činnosti,
- c) oznámiť začiatok každej takejto činnosti regionálnemu úradu verejného zdravotníctva písomne najneskôr 48 hodín pred jej začiatkom,
- d) uviesť v oznámení podľa písmena c) aj miesto a čas vykonania dezinfekcie alebo regulácie živočíšnych škodcov, druh prípravku, ktorý sa má použiť a spôsob informovania verejnosti alebo osôb takouto činnosťou dotknutých,
- e) zabezpečiť vykonávanie dezinfekcie a reguláciu živočíšnych škodcov len osobami, ktoré sú odborne spôsobilé; to neplatí, ak ide o dezinfekciu vykonávanú zdravotníckymi pracovníkmi v zdravotníckych zariadeniach.

Čl. V

Postup pri nariad'ovaní celoplošnej deratizácie

1. Na základe všeobecných znalostí o reprodukcii škodlivých hlodavcov každý RÚVZ osloví subjekty zainteresované do výkonu jarnej alebo jesennej celoplošnej deratizácie zaslaním písomnej VÝZVY obciam. Vzorový text Výzvy je v Prílohe č. 1 k tomuto usmerneniu.
2. RÚVZ vo VÝZVE vyzve subjekty efektívnym spôsobom regulovať populáciu živočíšnych škodcov vykonaním celoplošnej deratizácie. Deratizáciu je potrebné

⁴⁾ Zákon č. 319/2013 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pre sprístupňovanie biocídnych výrobkov na trh a ich používanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (biocídny zákon) v znení neskorších predpisov.

vykonať najmenej dvakrát ročne ako jarňú a jesennú deratizáciu.

3. Celoplošný výkon deratizácie má zabezpečiť čo najefektívnejšiu likvidáciu živočíšnych škodcov na čo najväčšom území a má zároveň zabrániť ich migrácii z deratizačne ošetrovaných objektov a plôch do objektov takto neošetrovaných. Aby bola deratizácia účinná, postup zainteresovaných subjektov musí byť koordinovaný v určenom časovom období.

Čl. VI

Sankcie udelené fyzickým osobám-podnikateľom a právnickým osobám

Fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby, ktoré vykonávajú reguláciu živočíšnych škodcov ako profesionálnu činnosť, sú povinné postupovať v súlade s § 52 ods. 4 písm. b) a c) zákona č. 355/2007 Z. z. V prípade porušenia týchto povinností sa fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby dopustia správneho deliktu na úseku verejného zdravotníctva podľa § 57 ods. 38 zákona č. 355/2007 Z. z., za ktorý je možné uložiť pokutu až do výšky 20 000 eur.

.....

MUDr. Mgr. Tatiana Červeňová, MPH, MHA
hlavný hygienik Slovenskej republiky

Vzorový text Výzvy

**Výzva
na výkon jarnej/jesennej celoplošnej deratizácie**

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v
(ďalej len „RÚVZ so sídlom v“) ako príslušný orgán podľa § 3 ods. 1 písm. c) v spojení s prílohou č. 1 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“) za účelom predchádzania vzniku a šíreniu prenosných ochorení, všetky povinné subjekty podľa § 52 a § 53 zákona č. 355/2007 Z. z. týmto

vyzýva

na vykonanie jarnej /jesennej celoplošnej deratizácie

na území všetkých obcí samosprávneho kraja.

Deratizáciu je potrebné zrealizovať v období od ...deň/mesiac/rok... do ...deň/mesiac/rok...

Na základe uvedeného RÚVZ so sídlom v vyzýva nasledovné subjekty:

1. **Mestá a obce** v okresoch, ktoré ako právnické osoby podľa § 52 ods. 1 písmeno j) zákona č. 355/2007 Z. z. sú povinné zabezpečiť na zamedzenie vzniku, šíreniu a na obmedzenie výskytu prenosných ochorení deratizáciu na verejných priestranstvách a v objektoch v správe alebo majetku obce. Informovanosť podnikateľských subjektov a občanov je potrebné zabezpečiť vyhlásením deratizácie v miestnych tlačových, rozhlasových alebo televíznych médiách, prostredníctvom internetu, sociálnych sietí a podobne, v dostatočnom časovom predstihu.
2. **Fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby** sú podľa § 52 ods. 1 písm. j) zákona č. 355/2007 Z. z. povinné zabezpečiť deratizáciu v areáloch, objektoch a prevádzkach určených na podnikanie a bývanie, v bytových a polyfunkčných domoch, administratívnych budovách, v suterénnych a pivničných priestoroch objektov, vrátane objektov a prevádzok predškolských, školských, zdravotníckych, športovo-rekreačných, telovýchovných a kultúrnych zariadení, zariadení spoločného stravovania, zariadení sociálnych služieb, v areáloch, objektoch a prevádzkach živočíšnej prvovýroby, rastlinnej prvovýroby, inej potravinárskej výroby a v potravinárskych prevádzkach, v kanalizačných a kolektorových rozvodoch, v skladoch, na skládkach odpadov, atď.
Tieto osoby zabezpečia deratizáciu prostredníctvom odborne spôsobilých osôb s odbornou spôsobilosťou na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie

a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie a firiem, ktoré deratizáciu vykonávajú ako profesionálnu činnosť.

Týmto nie sú dotknuté povinnosti prevádzkovateľov potravinárskych podnikov podľa osobitných predpisov.

3. **Fyzické osoby-občania** sú podľa § 51 ods. 1 písm. a) zákona č. 355/2007 Z. z. povinné vykonať deratizáciu na pozemkoch a v objektoch využívaných na chov hospodárskych zvierat a v objektoch určených na bývanie.

V prípade výskytu škodlivých hlodavcov fyzické osoby-občania vykonávajú deratizáciu v pivničných a prízemných priestoroch rodinných domov a na príľahlom pozemku.

Fyzické osoby-občania môžu deratizáciu vykonať aj svojpomocne, a to biocídnymi prípravkami dostupnými v obchodnej sieti, zakúpenými v malospotrebitel'ských baleniach, ktoré sú určené a schválené na tento účel.

O d ô v o d n e n i e:

Jedným z opatrení na predchádzanie vzniku a šíreniu prenosných ochorení je regulácia živočíšnych škodcov. Tieto opatrenia podľa ustanovení § 52 ods. 1 písm. j), § 53 písm. a) a § 51 ods. 1 písm. a) zákona č. 355/2007 Z. z. vykonávajú všetky fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby, obce a fyzické osoby-občania. Obce majú taktiež podľa § 4 ods. 3 písm. h) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení pri výkone samosprávy najmä utvárať a chrániť zdravé podmienky a zdravý spôsob života a práce obyvateľov obce, chrániť životné prostredie, ako aj utvárať podmienky na zabezpečovanie zdravotnej starostlivosti, na vzdelávanie, kultúru, osvetovú činnosť, záujmovú umeleckú činnosť, telesnú kultúru a šport. K utváraniu zdravých podmienok života prispieva aj zabezpečenie vykonania celoplošnej deratizácie.

Objekty, v ktorých sa bude deratizácia vykonávať, musia byť aj fyzicky upratané, zbavené odpadu a nečistôt, nakoľko znečistené a zanedbané prostredie prospieva životu a množeniu živočíšnych škodcov.

Premnoženie živočíšnych škodcov, predovšetkým potkanov, myší a krýs je sezónnym problémom ľudských aglomerácií hlavne v jarných a jesenných mesiacoch. Premnoženie živočíšnych škodcov môže byť príčinou ohrozenia verejného zdravia rôznymi prenosnými ochoreniami - leptospirozou, hantavírusovými ochoreniami, listeriózou, besnotou, lymfocytárnou choriomeningitídou a podobne.

Aktívnym prístupom k regulácii živočíšnych škodcov je možné minimalizovať epidemiologické riziko a zabrániť vzniku a šíreniu prenosných ochorení a tak prispieť k ochrane verejného zdravia, tiež ochrane majetku a životného prostredia. Deratizáciu je potrebné vykonať v určenom časovom intervale biocídnymi prípravkami určenými a schválenými na tento účel. Termín vykonania deratizácie sa stanovuje podľa znalostí o reprodukčnom cykle živočíšnych škodcov minimálne v jarných a jesenných mesiacoch. Deratizáciu je možné vykonávať aj mimo určených termínov celoplošnej deratizácie, ak je zaznamenaný zvýšený výskyt živočíšnych škodcov alebo výskyt živočíšnych škodcov v priestoroch, kde sa vyskytovať nesmú.

Upozorňujeme, že fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby, ktoré vykonávajú reguláciu živočíšnych škodcov ako profesionálnu činnosť, sú povinné podľa § 52 ods. 4 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z. kontrolovať účinnosť a efektívnosť vykonanej deratizácie a podľa § 52 ods. 4 písm. c) uvedeného zákona oznámiť začiatok každej takejto činnosti regionálnemu úradu verejného zdravotníctva písomne najneskôr 48 hodín pred jej začiatkom. V prípade porušenia týchto povinností sa fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby, ktoré vykonávajú reguláciu živočíšnych škodcov ako profesionálnu činnosť, dopustia správneho deliktu na úseku verejného zdravotníctva.

.....
regionálny hygienik
/podpis/

Príloha k Výzve RÚVZ č.

Rozdeľovník obcí, ktorých sa výzva týka